

آیسخولوس

◇ مجموعہ آثار ◇
ترجمہ عبداللہ کوثری

نشرنی

فهرست

در باره آیسخولوس ۹

۱

اورستیا

آگامنون ۴۵

نیاز آوران ۱۱۵

الاهگان انتقام ۱۷۷

۲

پرومتئوس در بند ۲۳۵

۳

هفت دشمن تبس ۳۰۳

۴

پارسیان ۳۶۷

۵

پناهجویان ۴۲۵

درباره آیسخولوس^۱

زیر این سنگ

آیسخولوس پسر اتوفوریون آتنی آرمیده است
که در سرزمین گندم خیز جلا درگذشت
بیشه‌زاران ماراتن از دلاوری او سخن‌ها می‌گویند
و نیز پارسیان درازگیسو که نیک از آن خبر دارند
گورنوشته آیسخولوس

در نمایشنامه وزغ‌ها نوشته آریستوفانس^۲، همسرایان آیسخولوس را «نخستین کس که کاخ آسمان‌سای تراژدی را بنا کرد» می‌خوانند. گذشته از این، او نخستین نمایشنامه‌نویسی است که آثاری از او در دست داریم و می‌توانیم با قاطعیت درباره‌اش حرف بزنیم. پس با علم به این‌که اطلاعات باستانی درباره زندگی افراد به‌هیچ‌روی روشن و قاطع نیست، می‌توانیم داده‌های زیر را تا حد معقولی قابل اعتماد بدانیم:

1. Ian C. Storey and Arlene Allan, *A Guide to Ancient Greek Drama*, Blackwell.

2005.

2. Aristophanes

- ۵۲۵ م تولد آیسخولوس در الئوسیس^۱ (۵۱۹ تاریخی با احتمال کمتر)
 ۴۹۹-۹۶ ورود به عالم تئاتر
 ۴۹۰ شرکت در نبرد ماراتن. کشته شدن برادرش کوناگریوس^۲ در این نبرد
 ۴۸۴ نخستین پیروزی در اجرای تراژدی
 ۴۸۰/۷۹ دو نبرد سالامیس و پالاتئا (به احتمال زیاد در سالامیس بوده)
 ۴۷۲ برنده شدن چهار تراژدی او از جمله پارسیان
 حدود ۴۷۰ نخستین دیدار او از سیسیل (اجرای دوباره پارسیان)
 ۴۶۸ شکست از سوفوکلس
 ۴۶۷ برنده شدن چهار تراژدی تبای او (از جمله هفت دشمن)
 ۴۶۶-۵۹ برنده شدن چهار تراژدی دانائوسی او (از جمله پناه جویان)
 ۴۵۸ برنده شدن تریلوژی اورستیا
 ۴۵۶ آخرین سفر به سیسیل و مرگ در جلا

آیسخولوس اهل آتن نبود، زاده الئوسیس بود که از آخرین مناطقی به شمار می رفت که در آتیکا^۳ ادغام شدند. این شهر زادگاه افسانه پرمز و راز دیمتر^۴ و دخترش بود. در نوشته های ارسطو به این نکته برمی خوریم که آیسخولوس زمانی متهم به این شد که راز و رمز آن افسانه را در نمایشنامه های خود افشا کرده است. ورود او به عالم تراژدی به اولومپیاد ۴۹۹-۹۶ برمی گردد، اما نخستین پیروزی او در سال ۴۸۴ تحقق یافت، یعنی پانزده سال بعد از آغاز کار. اگر بپذیریم که از آیسخولوس حدود بیست نمایشنامه بر صحنه رفته و در طول زندگی سیزده بار برنده شده،

1. Eleusis

2. Kynagerios

۳. Attica، منطقه ای در جنوب شرقی یونان که تحت حاکمیت آتن بود.

۴. Demeter، الهه یونانی، خدای کشاورزی و حامی زناشویی.

نتیجه می گیریم که نیمه نخست آثار او موفقیتی از پی نداشته، اما از آن پس رشته ای از پیروزی های بی وقفه نصیبش شده که فقط یک بار با شکست از سوفوکلس به سال ۴۶۸ گسسته شده.

منابع باستانی هفتاد تا نود نمایشنامه را به آیسخولوس نسبت می دهند. اما فهرست آثار شناخته شده از جمله نمایشنامه های پرومتئوسی که هویت نویسنده شان مورد اختلاف است، کمی بیش از هشتاد است. اگر احتمال از میان رفتن برخی نمایشنامه های ساتیری^۱ و برخی کارهای دیگر را در نظر داشته باشیم، کل آثار او را می توان هشتاد نمایشنامه برآورد کرد. این بدان معناست که آیسخولوس کم و بیش در طول چهل سال فعالیت حدود بیست و یک اثر (هر کدام مرکب از سه نمایشنامه و یک نمایشنامه ساتیری) بر صحنه برده است. سوفوکلس در طول شصت سال فعالیت سی نمایشنامه و اثوریپیدس در طول چهل سال، بیست و سه نمایشنامه بر صحنه بردند. این که نمایشنامه نویسی یک سال در میان اثری بر صحنه ببرد، متوسط کار هر شاعر درجه یک بوده است. تنها موردی که از اجرای پی در پی آثار داریم، یکی مربوط به آیسخولوس، در سال های ۴۶۸ و ۴۶۷ است و دیگر مربوط به اثوریپیدس در سال های ۴۳۱ و ۴۳۰. متن باستانی زندگی آیسخولوس سی مرتبه پیروزی به او نسبت می دهد و متن دیگر، یعنی سودا^۲ بیست و هشت مرتبه. این تفاوت را می توان برخاسته از آن دانست که در یک دوره زمانی که از سال ۴۲۵ آغاز می شد، هر شرکت کننده در رقابت می توانست به جای نمایشنامه خود، کاری از آیسخولوس را بر صحنه ببرد و بدین ترتیب آیسخولوس پس از مرگش هم پانزده مرتبه برنده شده بود.

1. Satyplays

2. Suda